

3. Жижирий Е.А. Применение web-онтологий в задачах дистанционного обучения [Электронный ресурс] / Е.А. Жижирий, С.С. Щербак. – Режим доступа: <http://shcherbak.net/dist/>.
4. Манцивода А.В. Онтологические системы и задачи управления контентом [Электронный ресурс] / А.В. Манцивода, В.С. Ульянов // Материалы XII Всероссийской научно-методической конференции “Телематика’ 2005”. – Режим доступа: [http://tm.ifmo.ru/tm2005/db/doc/get\\_thes.php?id=234](http://tm.ifmo.ru/tm2005/db/doc/get_thes.php?id=234).
5. Петухова Л.С. Информатична компетентність майбутнього фахівця як педагогічна проблема [Электронный ресурс] / Л.С. Петухова. – Режим доступа: [http://www.ime.edu.ua.net/cont/st1\\_1\\_08.pdf](http://www.ime.edu.ua.net/cont/st1_1_08.pdf).
6. Онтологии и тезаурусы : учеб. пособ. / В.Д. Соловьев, Б.В. Добров, В.В. Иванов и др.]. – Казань ; Москва, 2006.
7. Соколова Н.В. Информационная модель дисциплины как средство эффективного обучения [Электронный ресурс] / Н.В. Соколова, М.В. Голубева. – Режим доступа: [http://wayforyou.naukapro.ru/ot2006/1\\_045.htm](http://wayforyou.naukapro.ru/ot2006/1_045.htm).
8. Талызина Н.Ф. Пути разработки профиля специалиста / Н.Ф. Талызина, Н.Г. Печенюк, Л.Б. Хохловский. – Саратов, 1987.
9. Фридланд А.Я. Информатика и ее сущность (место информатики в современном мире) / А.Я. Фридланд // Информатика и образование. – 2008. – № 4. – С. 76–88.
10. Gruber T.R. A Translation Approach to Portable Ontologies / T.R. Gruber // Knowledge Acquisition / T.R. Gruber. – 1993. – № 5 (2). – P. 199–220.
11. Berners-Lee T. The Semantic Web / T. Berners-Lee, J. Handler, O. Lassila // Scientific American. – 2001. – May.
12. F. Noy Natalya. Ontology Development 101: A Guide to Creating Your First Ontology / Natalya F. Noy, Deborah L. McGuinness // Stanford Knowledge Systems Laboratory Technical Report KSL-01-05 and Stanford Medical Informatics Technical Report SMI-2001-0880.

ЧВАН В.М.

## **РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА В ОВОЛОДІННІ ПРОФЕСІЮ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РЕФОРМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ**

За сучасних умов ринкових відносин і запровадження ринку праці значно підвищуються вимоги до підготовки фахівців з вищою освітою. Йдеться про вироблення у майбутніх працівників таких рис особистості, які б свідчили про їх готовність до самостійної пізнавальної діяльності. У цій ситуації виникає потреба сформувавши демократичний тип викладання, що означає творчу співдружність студента і викладача, *підвищення особистої відповідальності самого студента за результати навчання*. Вирішення цих проблем, як показує аналіз, неможливе без змін у методиці навчання. На досягнення цієї мети спрямована і система контролю знань студентів.

У зв'язку з важливістю теми самоосвіти постійно розробляються нові наукові праці, нові методики, які спрямовані на вдосконалення самостійної роботи студента і в цілому на підвищення якості освіти. Постійно відбувається пошук найбільш оптимальних рішень у науковій діяльності цілого ряду працівників вищої школи, що відображено в працях: Л. Терехина “Вступ студента в самостійну діяльність”,

В. Глазирина “Методологічні основи педагогічної творчості”, В. Чван ”Удосконалення рейтингової системи оцінювання знань як інструмент управління якістю підготовки студентів”, Н. Бойчук ”Самостійна робота студентів в умовах Болонської системи”, Л. Заніна, Н. Меньшикова “Основи педагогічної майстерності”.

**Мета статті** – розкрити підвищення якості навчання за рахунок удосконалення організаційних методів самоосвіти студентської молоді вищих навчальних закладів України.

Згідно з Положенням “Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах”, *самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов’язкових аудиторних занять*. Життям доведено, що тільки ті знання, які студент здобув самостійно, завдяки власному досвіду, думці і дії, будуть насправді міцні. У процесі викладання навчального матеріалу засвоюється 15% інформації, що сприймається на слух, 65% – на слух і зір. Якщо навчальний матеріал опрацьовується власноруч, самостійно (індивідуально) виконується завдання від його постановки до аналізу отриманих результатів, то засвоюється не менше ніж 90% інформації. Самостійна робота студента – це форма організації навчального процесу, при якій заплановані завдання виконуються студентом під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі та має становити не менше ніж 50% часу, передбаченого для виконання основної освітньої програми, з урахування рекомендацій Міністерства освіти і науки України щодо кількості годин аудиторних занять на тиждень (не менше ніж 1/3 і не більше ніж 2/3 загального обсягу навчального часу, відведеного для вивчення конкретної дисципліни).

Організація самостійної роботи повинна активно впливати на характер навчального процесу, систематизувати роботу студента протягом всього семестру. Вона має охоплювати матеріали лекцій, практичних та лабораторних робіт, навчання навичкам конспектування, професійний та термінологічний практикум, складання конспектів, огляд літератури, виконання самостійних різнорівневих проблемних та практичних завдань. Майже 40% студентів називають як основну причину відставання в навчанні – відсутність уміння самостійно працювати. Низький рівень відповідних умінь і навичок студентів (наприклад, планувати свою самостійну роботу; виконувати порядок дня; орієнтуватися в джерелах знань; конспектувати; збагачуватися новими знаннями; запам’ятовувати необхідні дані; виявляти наполегливість, коли це необхідно; зосереджувати увагу в потрібні моменти тощо) заважає їм засвоїти навіть досить простий матеріал. Передача інформації у вищому закладі освіти проводиться в основному в процесі читання лекцій, тому студент має не тільки активно сприймати інформацію, а й самостійно детально опрацьовувати матеріал дисципліни, що вивчається. *Для отримання професії не достатньо тільки відвідувати аудиторні заняття.*

Без навичок самостійної роботи, без стійкого прагнення до постійного поповнення, оновлення й удосконалення знань у процесі самостійної роботи навчання у вищому закладі освіти значно уповільнюється або і зовсім унеможли-

люється. Отже, виникає об'єктивна потреба більше уваги приділяти самостійній роботі студентів. На жаль, рівень підготовки спеціалістів, яких готують у вищих закладах освіти України, часто дещо нижчий, ніж рівень вимог сучасного виробництва. Однією з причин цього є той факт, що в Україні студенти мало працюють самостійно. Негативні чинники – часто недостатні базові знання студента, низька його відповідальність щодо навчального процесу, низька активність і інтенсивність самостійної роботи. Все це позначається на якості навчання, а отже, й на майбутньому працевлаштуванні молодого інженера.

Реформування української вищої школи на сьогодні – це модернізація її по європейському зразку, основа – Болонський процес, завдання якого – приведення вищої освіти в європейських країнах до єдиних стандартів і критеріїв. Незважаючи на значну кількість дуже корисних і своєчасних наукових педагогічних знань, нововведень, проведення реформи вищої школи в Україні, спрямованої на поліпшення якості освіти, кризові явища в суспільстві викривлюють або значно ослаблюють дію на досягнення позитивного ефекту, перешкоджають доведенню до необхідного рівня професійних знань майбутнього інженера. А в деяких випадках стан справ навіть значно погіршується. У цій ситуації настав час звернути особливу увагу на вдосконалення самостійної роботи студента з подальшою перевіркою знань методом тестування – як основи якісної підготовки студента. На жаль, аналіз модульно-рейтингового контролю знань студентів показує, що частина студентів не приділяє належної уваги виконанню самостійної роботи поза аудиторією з глибокого вивчення теоретичної частини дисциплін, внаслідок чого відсоток незадовільних і низьких оцінок зростає. А деякі студенти завдання самостійної роботи взагалі не виконують внаслідок відсутності їх відповідальності до навчання. Як бути викладачеві? Як довести якість самостійної праці студента до необхідного рівня і, відповідно, загалом якість навчання? Ввести додатковий контроль знань, розбиваючи матеріал ще на більш простіші, з малим обсягом частини? Це вже зроблено. Ввести додаткові домашні завдання, контрольні роботи, виконання рефератів, семінари тощо? Все це приведе до певного поліпшення показників, але незначною мірою у зв'язку з обмеженням аудиторного часу, а також зважаючи на недостатню серйозну і стійку мотивацію в професійному і в психологічному аспектах діяльності студента: наприклад, помилкових підходів щодо ролі вищої освіти в його подальшому житті і як наслідок – небажання частини студентів до досягнення необхідних показників навчання.

Вирішення проблеми – подальше реформування, удосконалення методики навчання вищої школи. Імовірний напрям? Потрібні системні зміни і подальші дії в реформуванні освіти за участю Міністерства освіти і науки України.

Сьогодні навчальний заклад не зацікавлений у виключенні студента з низькою успішністю і докладає всіх можливих зусиль для продовження його навчання в жорстких рамках – п'ять років. Все це призводить до часткового зниження вимог викладачів, а також показників і рівня знань майбутнього інженера. У цій ситуації система має бути гнучкішою, але чітко дотримуватись такого: *безумовне і повне*

*освоєння матеріалу дисциплін з перевіркою тестуванням з результатом не менше ніж 80% правильних відповідей, відійшовши від 5-бальної системи оцінювання знань. Крім того, необхідно дати можливість деяким студентам, які мають труднощі з навчанням, час на переосмислення своєї діяльності, хибних поглядів на навчання, самостійне опрацювання навчальних матеріалів, що, поза сумнівом, спричинить тривалість навчання в окремих випадках більше ніж п'ять років.*

Тобто студент навчається за безперервною п'ятирічною програмою з опрацюванням аудиторних годин у повному обсязі, але в разі незадовільного складання іспитів за фаховими дисциплінами немає необхідності складати їх відразу повторно або потім ще, можливо, комісії. Це має вирішувати сам студент. Безумовно, у цьому випадку студент повинен навчатися тільки на контрактній формі навчання, а складання державних іспитів або виконання дипломного проекту, отримання диплома про вищу освіту можливе тільки після усунення заборгованостей з високими показниками перевірки знань. У цьому випадку навчання може розтягнутися на термін більше ніж п'ять років. Це потрібно для ліквідування накопичених боргів, додаткового самостійного вивчення (екстерном) вказаних дисциплін студентом (з перевіркою знань методом комп'ютерного тестування). Основні переваги цього методу:

- усунення негативних суб'єктивних чинників при перевірці знань;
- забезпечення необхідного і достатнього професійного рівня тестування.

Отже, після п'яти років навчання студент може мати борги за деякими дисциплінами. Чи позначиться негативно збільшення часу навчання особи на економіці України? Ні. Економіка має достатньо спеціалістів різних галузей і потребує професіоналів з високою якістю знань.

**Висновки.** *Самостійна робота студента є одним з головних визначальних чинників становлення майбутнього інженера. Переоцінити роль самостійної роботи студента важко, тому при будь-якому реформуванні це необхідно враховувати. Посилення ролі самостійної роботи студентів означає принциповий перегляд організації навчально-виховного процесу вищої школи, який повинен будуватися так, щоб розвивати уміння вчитися, формувати у студента здібності до саморозвитку, творчого застосування отриманих знань, способам адаптації до професійної діяльності в сучасному світі.*

У жодному разі не слід допускати зниження вимог до якості навчання. *Студент, який має оцінку “задовільно” з фахових дисциплін, не готовий для виконання повноцінних функцій інженера. При проведенні рейтингового модульного контролю слід переглянути нижній рівень оцінювання знань (51 бал) у бік подальшого підвищення.*

З метою досягнення достатнього рівня підготовки для студентів, що не склали іспити з окремих дисциплін, допустити після реалізації програми п'ятирічного навчання подальше їх навчання екстерном із забезпеченням навчальним закладом необхідними методичними матеріалами. *Залік – за умови самостійної підготовки студента з подальшим комп'ютерним тестуванням знань з відповідних дисциплін з результатом не менше ніж 80% правильних відповідей.*

Слід допустити багаторазове проходження тестування з відповідною оплатою послуг установи і нормування мінімального терміну між тестуваннями.

Ці пропозиції спрямовані на підвищення якості освіти, ролі самостійної роботи студента в процесі навчання, тобто підвищення рівня знань майбутнього інженера, вирішення психологічної компоненти діяльності студента, вдосконалення демократичних аспектів у середовищі вищої школи і не спричинять будь-яких змін у гіршу сторону, ані фінансової діяльності вищих навчальних закладів, ані інших державних чи приватних підприємств. Якість освіти залежить від багатьох чинників, насамперед від якостей педагогічної діяльності освітньої установи, у якій людина здобуває освіту, а також від її навчально-матеріальної бази й навчально-методичного, організаційно-управлінського, фінансово-економічного, технічного й кадрового забезпечення. Якість вищої освіти залежить, крім переліченого, від ще одного важливого чинника – наукової школи, через яку пройшов студент у роки навчання у вищому навчальному закладі.

### **Література**

1. Педагогика и психология высшей школы / [под ред. М.В. Буланова-Топоркова]. – Ростов н/Д. : Феникс, 2002. – 544 с.
2. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи / В.Л. Ортинський [Електронний ресурс]. – 2009.
3. Терехина Л.А. Введение студента в самостоятельную деятельность / Л.А. Терехина. – Тула : ТИЭИ, 2007. – 64 с.
4. Бойчук Н.І. Самостійна робота студентів в умовах Болонської системи / Н.І. Бойчук ; Чернівецький національний університет [Електронний ресурс].
5. Про вищу освіту: Закон України (із змінами від 19 січня 2010 р.) № 2984-III [Електронний ресурс].
6. Діордіященко О.В. Самостійна робота студентів у ВНЗ. Харківський державний університет харчування та торгівлі / О.В. Діордіященко [Електронний ресурс].
7. Самостійна робота студентів в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу на факультеті іноземних мов Донецького національного університету [Електронний ресурс].

ЧЕКАРАМИТ Л.В.

## **ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА СТУДЕНТОВ УНИВЕРСИТЕТА В ПРОЦЕССЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН**

В Национальной доктрине развития образования Украины отмечено: “Подготовка педагогических работников является центральной задачей модернизации образования, ведущим принципом государственной образовательной политики” [6].

Сегодня, когда происходит реформирование всей системы образования, необходим поиск новых подходов к подготовке учителя-профессионала.

Парадигма, описывающая личность и деятельность педагога, которая складывается в обществе в последние годы, выглядит уже иначе. Включая в себя креативность, вариативность, критичность, технологичность и т. д., она требует новых